

Centrul Independent de Jurnalism

Swedish Helsinki Committee

for Human Rights

RAPORT

asupra situației presei în Republica Moldova în anul 2008

din perspectiva respectării libertății de exprimare și a dreptului la informație¹

Cuprins:

I. Libertatea de exprimare

1. Evoluții legislative
2. Situația presei
3. Situația în sectorul audiovizual
4. Presa la CEDO

II. Dreptul la informație. Evoluții legislative

III. Abuzuri asupra jurnaliștilor în 2008

¹ Raportul este disponibil în limbile română și engleză. Este elaborat de Doina Costin, Coordonator al Serviciului Juridic, CIJ, cu suportul financiar al *Open Society Institute* și *Swedish Helsinki Committee for Human Rights*. Opiniile exprimate în acest Raport aparțin Centrului Independent de Jurnalism și nu angajează responsabilitatea finanțatorilor.

I. Libertatea de exprimare

1. Evoluții legislative

Din punct de vedere al evoluției legislative, anul 2008 a fost un an fructuos. Anul a fost marcat de demisia Guvernului Tarlev în martie și investirea Guvernului Greceanîi, de tensionarea relațiilor dintre Republica Moldova și România, de tensiuni preelectorale, însă și de unele modificări legislative nefavorabile pentru opoziție.

În contextul armonizării cadrului legal național la cel internațional, legislația în domeniul libertății de exprimare a cunoscut modificări semnificative. Însă unele amendamente la legislația existentă în domeniul libertății de exprimare și inițiative legislative denotă o deviere de la standardele internaționale.

La 22 februarie 2008 a fost adoptată Legea nr.25-XVI privind Codul de conduită a funcționarului public, care în art.8 alin.(3) impune funcționarilor publici interdicția de a comunica cu jurnaliștii în numele instituției, dacă nu sunt abilitați cu acest drept. Această prevedere, justificată de unii parlamentari prin faptul că nu împiedică funcționarii publici să-și expună părerea personală în presă, a fost interpretată de funcționarii publici la modul absolut, refuzând categoric să dialogheze atunci când sunt abordați de jurnaliști, invocând argumentul că instituția dispune de un serviciu pentru relații cu presa. Reprezentanții societății civile au apreciat această prevedere din Codul de conduită a funcționarului public ca una ce îngrădește libertatea de exprimare a funcționarului și accesul la informație al jurnaliștilor, care și așa este extrem de limitat, conform rapoartelor de monitorizare a accesului la informație în instituțiile publice.

În iunie 2008 Parlamentul a adoptat amendamente la Legea privind activitatea editorială. Conform notei informative la proiectul de lege, prezentat de Ministerul Culturii, aceste amendamente au scopul de a împiedica „apariția literaturii cu caracter interzis de art.32 (3) din Constituție” – contestarea și defăimarea statului și a poporului, îndemnul la război de agresiune, la ură națională, rasială sau religioasă, incitarea la discriminare, la separatism teritorial, la violență publică, precum și alte manifestări ce atentează la regimul constituțional. Directorii celor mai importante edituri din Moldova, precum și scriitori și organizații neguvernamentale, au criticat proiectul de lege pentru că încurajează cenzura, în pofida faptului că aceeași lege interzice cenzura. În consecință, articolul a fost adoptat într-o formulă succintă conținând doar interdicția generală de a edita „lucrări care contravin legislației în vigoare”. Cenzurarea literaturii editate în Republica Moldova – acesta este, de fapt, scopul amendamentelor. Organizația internațională SEEMO (South East Europe Media Organisation) a publicat un comunicat în care își exprima îngrijorarea față de amendamentele la Legea privind activitatea editorială, adoptate de Parlament, declarând că astfel se încurajează auto-cenzura.

De remarcat în acest context este Avizul Curții Constituționale asupra proiectului de lege pentru modificarea art.32 din Constituția Republicii Moldova. În noiembrie 2007, Executivul Republicii Moldova a aprobat o inițiativă legislativă prin care a propus Parlamentului să excludă din articolul 32 al Constituției sintagma „contestarea și defăimarea statului și a poporului”. În decembrie 2008 Curtea Constituțională, cu votul a cinci judecători, a dat aviz negativ inițiativei Guvernului, considerând că proiectul de lege pentru modificarea alin.(3) art.32 din Constituție în partea care prevede excluderea sintagmei „contestarea și defăimarea statului și a poporului” are ca rezultat încălcarea dispozițiilor constituționale privind caracterul suveran, independent și unitar al statului, diminuarea drepturilor și libertăților fundamentale ale cetățenilor, a garanțiilor acestora. De asemenea, Curtea consideră că excluderea acestei prevederi din textul constituțional nu va contribui la exercitarea mai eficientă a libertății de exprimare. Autoritatea de jurisdicție constituțională precizează în avizul său că neinterzicerea prin lege a actelor de contestare și defăimare a statului ar pune în pericol suveranitatea țării și regimul constituțional. Deși această inițiativă face parte din Planul național de acțiuni în domeniul drepturilor omului pentru anii 2004-2008, având în vedere avizul negativ al Curții Constituționale, este de așteptat că Parlamentul nu va adopta proiectul de lege propus de Guvern. Astfel, se menține pericolul interpretării arbitrare din partea autorităților administrației publice a enunțurilor, nemulțumirilor, dubiilor, opiniilor, expuse de către persoane în exercitarea libertății de exprimare.

În acest sens este concludent proiectul de lege pentru modificarea alineatului 8 al articolului 16 din Codul civil al Republicii Moldova nr.1107-XV din 6 iunie 2002, înaintat Parlamentului, la inițiativa Președintelui RM, la 12 iunie 2008. Proiectul de lege prevedea excluderea din prima propoziție a alin.(8) art.16 din Codul civil a sintagmei „și moral” și propoziția a doua integral. Or, simplul fapt al publicării unei dezmințiri ar fi prezentat pentru reclamant repararea prejudiciului moral cauzat reclamantului. Reacția societății civile și a organismelor internaționale nu a întârziat. Organizațiile neguvernamentale de media din Moldova au solicitat într-o scrisoare deschisă adresată deputaților în Parlament să respingă acest proiect de lege, deoarece adoptarea lui va încuraja declarațiile defăimătoare și va înrăutăți în general calitatea dezbaterilor publice, conducând la dezinformare în mass-media și violarea dreptului publicului de a fi informat. ARTICLE 19 – Campania Globală pentru Libertatea de Exprimare, cu sediul la Londra, a recomandat să nu se excludă din legislația Republicii Moldova prevederile care permit acordarea în proceduri civile a despăgubirilor materiale pentru prejudiciul moral adus reputației. În urma eforturilor societății civile, proiectul de lege privind modificarea art.16 Codul civil nu a fost inclus în agenda dezbaterilor parlamentare.

În iulie 2008 Ministerul Afacerilor Interne a înaintat Parlamentului proiectul de lege cu privire la prevenirea și combaterea infracțiunilor săvârșite prin intermediul sistemelor informaționale. Acest proiect de lege nu a fost deocamdată discutat în Parlamentul R. Moldovei. Conform notei informative, necesitatea adoptării acestui proiect de lege este determinată de creșterea numărului de infracțiuni de acest gen în lume și în Moldova. Proiectul de lege vizează utilizatorii mijloacelor electronice și

prestatori de servicii în spațiul informațional al Republicii Moldova și stabilește autoritățile competente pentru prevenirea și combaterea infracțiunilor în acest domeniu. Totodată, obligă furnizorii de servicii să păstreze informația documentată și datele traficului informațional timp de 120 zile. Adoptarea acestui proiect de lege implică pericolul interpretărilor arbitrare din partea autorităților de control abilitate ale enunțurilor expuse în spațiul virtual al R. Moldova și va descuraja considerabil exercițiul libertății de exprimare.

Prin hotărâre de Guvern a fost instituită Ziua jurnalistului, care se va consemna la 12 iunie, în memoria jurnalistului Constantin Chiroșco. Propunerea privind instituirea Zilei jurnalistului a fost lansată de Fidel Galaicu, redactor la Agenția de Stat „Moldpres” (finanțată de Guvern). Astfel, jurnaliștii din Moldova au două zile ale jurnalistului: 3 mai, când se marchează Ziua internațională a presei, și 12 iunie – Ziua jurnalistului. Presa independentă este de părere că prin instituirea zilei profesionale se urmărește scindarea jurnaliștilor în două tabere.

2. Situația presei

Pe parcursul anului 2008 presa din Moldova s-a aflat pe agendele mai multor instituții, atât naționale, cât și internaționale. Ideea libertății presei a fost abordată multilateral și cu toată seriozitatea la diferite întruniri și conferințe, de demnitari de stat și înalți funcționari europeni. Apropierea campaniei electorale a impulsionat dezbaterea asupra libertății presei, angajând întreaga societate.

IDIS „Viitorul” constată în studiul „100 cele mai presante probleme ale Republicii Moldova în anul 2008” că, în raport cu anii precedenți, situația în domeniul mass-media s-a înrăutățit. De asemenea, organizația susține că abuzurile asupra jurnaliștilor afectează capacitatea mijloacelor media de informare a publicului larg și îngreșesc accesul la informație al societății. Atitudinea discriminatorie a forțelor de ordine față de jurnaliști creează premise pentru denaturarea realităților și evenimentelor sociale, contribuie la dezinformarea societății și manipularea opiniei publice.

La începutul anului 2008, președintele Comisiei Europene Jose Manuel Barroso diagnostica o involuție în domeniul libertății presei, iar Paolo Berizzi, șeful secției Politică și Economie din cadrul Delegației Comisiei Europene la Chișinău, evidențiază problema aplicării reformelor eficiente în acest domeniu. În mai 2008, Benita Ferrero-Waldner, Comisar European pentru Relații Externe și Politica Europeană de Vecinătate, a recomandat Republicii Moldova să acorde o atenție sporită libertății mass-media în contextul unui an preelectoral. Iar evenimentele din 2008 au determinat mai multe misiuni diplomatice acreditate la Chișinău să adopte în iulie o poziție critică și să manifeste îngrijorare față de acțiunile întreprinse de organele de drept împotriva mass-media, iar în noiembrie să solicite, într-o declarație comună, autorităților moldovene să asigure reflectarea echilibrată de către presă a procesului alegerilor.

De cealaltă parte, la investiție, noul Guvern declara ca o prioritate libertatea mass-media, prin asigurarea accesului nediscriminatoriu la informația oficială, prin consolidarea capacităților instanțelor de judecată la examinarea cauzelor privind exercitarea libertății de exprimare. Iar șeful statului cerea² membrilor Guvernului să interacționeze cu presa pentru a informa publicul corect despre activitatea organelor publice centrale și pentru a promova „imaginea pozitivă a Moldovei în lume”. În dezacord cu aceste declarații ale demnitarilor de stat sunt acțiunile lor sistematice de îngrijire a libertății de exprimare și informare a presei, acțiuni pe care le vom evoca în capitolul „Abuzuri asupra jurnaliștilor”.

Conform ultimului Barometru de opinie³, ziarele reprezintă prima sursă de informare doar pentru 21,8% din respondenți, pe când televiziunea – pentru 88,4%, TV se bucură de încrederea a 55,4% din respondenți, presa scrisă – 3,4%. Se atestă tendința generală a societății de a se limita la TV, reducându-se substanțial spectrul de surse de informare. Ca urmare, presa scrisă din Moldova, dar și cea de peste hotare, are de înfruntat o adevărată provocare a mileniului III.

În pofida rezultatelor sondajelor, în anul 2008 au fost lansate câteva publicații noi. Unele dintre ele au un caracter vădit loial puterii, de exemplu, săptămânalul „Moldova mare”, care se declară „publicație independentă în limbile moldovenească și rusă”, publicând în primul număr editorialul lui Vasile Stati⁴; altele se adresează unui public mai restrâns – „Standard financiar” – revistă de analiză și rating, având ca destinatari antreprenori, investitori etc.

Sunt sugestive concluziile expuse de Centrul Independent de Jurnalism în studiul „Relațiile dintre mass-media și autoritățile de stat – spre transparență și responsabilitate”, publicat în octombrie 2008. Astfel, se constată că autoritățile administrației publice își plasează publicitatea în paginile fostelor ziare guvernamentale și în publicațiile finanțate de la bugetul de stat, favorizându-le și ignorând astfel criteriile obiective și legale privind plasarea publicității de stat; în provincie, discriminarea publicațiilor private în raport cu cele publice este și mai evidentă; publicațiile de limba română au beneficiat de un volum de publicitate din partea instituțiilor publice de două ori mai mic decât cele de limba rusă. Această practică poate fi calificată ca susținere discriminatorie, netransparentă și inechitabilă din partea statului a presei. Prin acțiunile sale autoritățile administrației publice încurajează concurența neloială și ilegală, în cazurile în care nu se respectă normele referitoare la achizițiile publice.

² În cadrul ședinței din 13 mai 2008 cu reprezentanții mass-media, conform Agenției Monitor Media 13 mai 2008.

³ Octombrie 2008, realizat de Centrul de analiză și investigații sociologice, politologice și psihologice „CIVIS”.

⁴ „O altă țară mai frumoasă nu-i”, semnat de Vasile Stati, cunoscut promotor al teoriei moldovenismului, 5 februarie 2008, conform Agenției Monitor Media, 05.02.2008.

3. Situația în domeniul audiovizualului

În anul de referință audiovizualul din Moldova a fost marcat de mai multe evenimente, pe alocuri politizate. Închiderea de către BBC World Service, începând cu 1 august, a serviciului său de presă în limba română și sistarea difuzării în Republica Moldova de către CCA a postului de televiziune român TVR 1 au avut un impact negativ sub aspectul accesului la informație și al diversității surselor de informare. Spațiul mediatic din Moldova a fost ocupat de mass-media de limba rusă. În acest sens, experții de la IDIS „Viitorul” semnaleză câteva probleme grave, care vor apărea în viitorul apropiat: structurarea opiniei publice naționale și menținerea unei percepții false a relațiilor ruso-moldave; în problema soluționării diferendului transnistrean mijloacele media de limba rusă din Republica Moldova vor prezenta și promova interesele Rusiei în detrimentul celor naționale etc.⁵

Consiliul Coordonator al Audiovizualului

În anul 2008 CCA și-a început activitatea cu stângul, din care cauză a fost supus numeroaselor critici de către societatea civilă, parlamentari și comunitatea internațională.

La 4 februarie Constantin Rotaru, membru al CCA, și-a prezentat demisia, acuzând instituția că ar fi politizată. Constantin Rotaru a declarat că ultima picătură a fost decizia CCA de a retrage licența de emisie a TVR 1 pe teritoriul Moldovei. Parlamentul a aprobat demisia lui Constantin Rotaru la 7 februarie, iar la 11 aprilie l-a confirmat pe Vitalie Tabunșic în funcția de membru al CCA.

La 20 octombrie 2008 au expirat mandatele a doi membri ai CCA, Vlad Țurcanu și Valeriu Frumusachi. La 6 noiembrie, cu votul deputaților comuniști și creștin-democrați, Parlamentul i-a confirmat în funcția de membri ai CCA, pentru un termen de 6 ani, pe Marian Pocaznoi și Ignat Vasilachi, aleși din 10 candidaturi. Opoziția a acuzat majoritatea parlamentară de fraudarea procesului de votare.

CCA a adoptat o decizie, care obligă posturile de televiziune din RM să asigure, începând cu 1 mai 2008, traducerea programelor de actualități în limbaj mimico-gestual. Deși decizia urmărește protejarea drepturilor unei categorii defavorizate a populației, prevederile acesteia au fost contestate de mulți experți în audiovizual.

Societatea civilă a adus critici vehemente CCA pentru modul în care a desfășurat, la 7-8 mai, concursul pentru atribuirea frecvențelor radio și TV. La concursul anunțat de CCA la 26 februarie s-au înscris 49 de solicitanți, dintre care 11 – pentru un nou termen de activitate, 25 – pentru extinderea ariei de emisie și 13 – pentru crearea de noi instituții ale audiovizualului. Rezultatele concursului au fost publicate la 3 iunie în

⁵ „100 cele mai importante probleme în anul 2008”, http://www.viitorul.org/public/1730/ro/100_probleme.pdf

Monitorul Oficial al Republicii Moldova. Mai multe organizații media au semnat o declarație, în care au reclamat imixtiunea autorităților în activitatea CCA și tendința acestora de a înăbuși mass-media de opoziție și vocile critice. Deși Codul audiovizualului stipulează că „eliberarea licenței de emisie va corespunde principiului de asigurare a pluralismului în domeniul audiovizualului, excluzându-se posibilitatea creării premiselor pentru instituirea monopolului și concentrării proprietății în domeniul audiovizualului și în domeniul mass-mediei în genere, ținându-se cont de gradul în care radiodifuzorii licențiați existenți corespund deja acestei cerințe”, nici unul din posturile care oferă timp de antenă opoziției sau difuzează opinii critice la adresa actualei guvernări nu a obținut vreo frecvență. Postul de radio “Vocea Basarabiei” nu a câștigat nicio frecvență din cele opt în banda FM solicitate. E simptomatic faptul că acestui post i-au fost refuzate 26 de solicitări de frecvență. În schimb, postul de radio Antena C, care aparține PCRМ, a obținut cinci frecvențe, inclusiv una în Chișinău. Nu a obținut nicio frecvență din cele șapte solicitate PRO TV Chișinău (în unele cazuri frecvența rămânând nedistribuită), în timp ce Euro TV, administrat de PPCD, a obținut nouă frecvențe, iar NIT, care aparține PCRМ, - 12. Într-un studiu de caz, elaborat de 10 ONG-uri sub egida APEL, se constată că concursul pentru utilizarea frecvențelor s-a desfășurat cu abateri de la legislație, iar decizia CCA cu privire la bilanțul concursului pentru utilizarea frecvențelor radio și canalelor TV nu conține argumente convingătoare și explicații ce ar justifica rezultatele votării.

În septembrie 2008 CCA a emis Decizia nr.83 despre Instrucțiunea cu privire la adoptarea deciziilor motivate la acordarea licențelor prin concurs. Potrivit art.40 alin.(4) din Codul audiovizualului, CCA este obligat să-și motiveze toate deciziile, publicându-le în Monitorul Oficial și pe pagina sa web. Instrucțiunea dată corespunde doar parțial cu opinia experților în audiovizual, care consideră că motivarea deciziei presupune și prezentarea publică a rezultatelor analizei comparative, efectuate de către fiecare membru al CCA, a corespunderii dosarelor participanților la concurs cerințelor înaintate față de serviciile de programe; a concepțiilor prezentate; a planurilor de afaceri; a cotelor de participare în alte instituții audiovizuale.⁶

Din luna decembrie 2008 cazul cu licența PRO TV a provocat un adevărat război între PRO TV, pe de o parte, susținut de societatea civilă, de unele partide politice și de comunitatea internațională, și CCA, de cealaltă parte. Licența PRO TV, care a fost valabilă 7 ani și a fost acordată PRO TV în condițiile vechii legi cu privire la audiovizual, a expirat la 23 decembrie 2008. Conform noului Cod al audiovizualului, licențele se prelungesc de drept radiodifuzorilor dacă aceștia au activat în conformitate cu prevederile codului și a dacă au respectat condițiile licenței pe parcursul perioadei de valabilitate. În contradicție cu această prevedere este art.26 al Regulamentului cu privire la procedura și condițiile de eliberare a licențelor de emisie și a autorizațiilor de retransmisie, adoptat prin hotărâre de Parlament, care prevede că se prelungesc doar licențele de emisie „obținute în temeiul Codului audiovizualului”. Rezultă că o hotărâre

⁶ „Respectarea prevederilor Codului audiovizualului în procesul de eliberare, în bază de concurs, a licențelor de emisie”, http://www.apel.md/public/upload/md_20080619_Bilant_concurs_frecvente_studiu_de_caz.pdf

a Parlamentului modifică Codul audiovizualului care a fost adoptat cu votul majorității deputaților aleși.

În conformitate cu Codul audiovizualului, PRO TV a solicitat prelungirea de drept a licenței, inițial refuzat de CCA pe motivul comiterii unor încălcări. Ulterior, într-o conferință de presă, CCA a motivat refuzul de a prelungi licența prin hotărârea Parlamentului precitată. Ideea că PRO TV ar fi putut să nu activeze în perioada electorală a generat un val de indignare, cu acuze grave la adresa autorităților naționale: de la ONG-uri de media până la comisarul european pentru relații externe și politica de vecinătate, Benita Ferrero Waldner. La 19 decembrie, fiind presați de declarațiile societății civile și internaționale, precum și de numeroasele acțiuni de solidarizare a partidelor politice și mass-media cu PRO TV, CCA a instituit un moratoriu asupra concursului pentru licențele care expiră până la alegerile din 2009. Ca urmare, toți radiodifuzorii, cărora le expiră licențele, vor putea activa nestingherit în perioada electorală. Însă această soluție este temporară și nu are ca efect eliminarea inadvertențelor dintre două acte normative. PRO TV Chișinău a contestat în instanța de judecată refuzul CCA de a prelungi de drept licența, cerere respinsă de Curtea de Apel.

IPNA „Teleradio-Moldova”

Pe parcursul anului 2008 societatea civilă⁷ a constatat că implementarea standardelor profesionale prevăzute de legislația audiovizuală și de normele deontologice la Instituția publică națională a audiovizualului (IPNA) Compania „Teleradio-Moldova” stagnează. Mai mult, experții consideră că situația în cadrul acestei instituții se înrăutățește pe măsură ce se apropie scrutinul parlamentar, constatând că știrile favorizează doar actorii politici aflați la guvernare și cei care reprezintă autoritățile de stat.

În studiul intitulat „Teleradio-Absurdistan, sau reforma furată în compania publică” pe care Igor Munteanu și Veaceslav Ioniță l-au publicat în 2008 în calitate de experți ai Institutului pentru Dezvoltare și Inițiative Sociale „Viitorul”, este criticată conducerea IPNA pentru subordonarea financiară autorităților comuniste. Valentin Todercan a acționat în justiție autorii studiului.

La 22 februarie 2008, Veaceslav Ioniță și Igor Munteanu și-au suspendat activitatea în CO al IPNA, în semn de protest față de îngrădirea dreptului lor de acces la informație, de a-și expune public opiniile și de a participa la procesul decizional. Ulterior Veaceslav Ioniță a precizat că nu intenționează să se retragă din CO, declarând că singura formă de a se manifesta la „Teleradio-Moldova” este să lipsească de la ședințele CO. În iunie, CO a solicitat Parlamentului să-i excludă pe cei doi din Consiliul de Observatori al IPNA „Teleradio-Moldova” pentru absențe.

⁷ „Implementarea prevederilor Codului audiovizualului prin prisma analizei conținutului programelor de actualități „Median-info” și „Mesager” ale IPNA Compania „Teleradio-Moldova”, http://www.apel.md/public/upload/md_Monitor_01_Monitorizare_IPNA.pdf

La 28 noiembrie 2008 Consiliul Coordonator al Audiovizualului a anunțat concursul pentru suplinirea funcțiilor vacante în CO al IPNA „Teleradio-Moldova”. Această decizie a fost luată în baza scrisorii nr.9/57 din 27.11.2008 a Consiliului de Observatori, prin care era informat că au expirat mandatele lui V.Cibotaru, A.Burean și V.Ioniță. S-au înscris la concurs nouă persoane, din care CCA a ales 6 persoane, ale căror dosare au fost transmise Parlamentului pentru votare.

În ultimele luni ale anului 2008 IPNA „Teleradio-Moldova” a fost de mai multe ori acuzată că ar face partizanat în favoarea partidului de guvernământ. În octombrie 2008 Alianța „Moldova noastră” a pichetat IPNA protestând față de politica editorială a acesteia, considerată de ea „o structură de propagandă a Partidului Comuniștilor și a aliaților săi”⁸. În noiembrie IPNA refuză să facă publicitate ziarului „Moldavskie vedomosti”, refuz pe care ziarul îl califică drept o comandă a partidului de guvernământ⁹. Tot în noiembrie, un deputat din opoziție declara în plenul Parlamentului că formațiunile politice de opoziție nu au acces la cele două instituții media din cadrul Companiei publice „Teleradio-Moldova”¹⁰. În decembrie 2008, Alianța „Moldova noastră” acuza IPNA de favorizarea partidului de guvernământ prin prezentarea exclusivă a Partidului Comuniștilor în reportajele despre „Expoziția partidelor”, la care au participat 17 formațiuni politice¹¹.

IPRA „Teleradio-Găgăuzia”

La 16 martie 2008 au avut loc alegerile pentru Adunarea Populară din Găgăuzia. Cu această ocazie, în ianuarie 2008 CCA a adoptat Concepția reflectării campaniei electorale pentru alegerile în Adunarea Populară a UTA Găgăuzia. Documentul recomanda mass-media electronice locale să acorde tuturor concurenților electorali timp de antenă gratuit pentru dezbateri electorale.

Pe data de 10 iulie 2008 Adunarea Populară a Găgăuziei în noua sa componență a adoptat Hotărârea nr.29 cu privire la dizolvarea Consiliului de observatori al Instituției publice regionale a audiovizualului (IPRA) Compania „Teleradio-Găgăuzia”. În nota informativă la această hotărâre se arătau încălcările comise la desemnarea unui membru al CO, care nu are viză de reședință în UTA Găgăuzia; reorganizarea Companiei „Teleradio-Găgăuzia” prin lichidare, deși legea prevedea transformarea acesteia; oferirea unor salarii exagerat de mari pentru conducerea Companiei „Teleradio-Găgăuzia”, fără o justificare legală; neexercitarea de către Consiliul de observatori al IPRA Compania „Teleradio-Găgăuzia” a competențelor sale legale etc.¹² Conform

⁸ 02.10.2008, Agenția Monitor Media.

⁹ 03.11.2008, Agenția Monitor Media.

¹⁰ 06.11.2008, Agenția Monitor Media.

¹¹ 04.12.2008, Agenția Monitor Media.

¹² „Demiterea membrilor Consiliului de Observatori al Instituției publice regionale a audiovizualului (IPRA) Compania „Teleradio-Găgăuzia”. Studiu de caz 12.08.2008”, http://www.apel.md/public/upload/md_Monitor-Demiterea_membrilor_CO_IPRA=Studiu_de_caz.pdf

experților APEL, Adunarea Populară a UTA „Gagauz-Yeri” nu era în drept să dizolve CO, care a fost constituit în baza legii.

Gheorghe Gorincioi, președintele Consiliului Coordonator al Audiovizualului, a îndemnat deputații din Adunarea Populară a autonomiei găgăuze să dispună restabilirea componentei Consiliului de Observatori al IPRA Compania „Teleradio-Găgăuzia”, atenționând asupra faptului că decizia de dizolvare a CO este ilegală.

Membrii CO al IPRA Compania „Teleradio-Găgăuzia” nu au recunoscut decizia Adunării Populare privind dizolvarea organului de conducere al celei mai importante instituții media din regiune. Cu toate acestea, la 30 iulie Adunarea Populară a autonomiei găgăuze a anunțat un concurs pentru Consiliul de Observatori al Companiei „Teleradio-Găgăuzia”.

Hotărârea de dizolvare a CO al instituției publice regionale a audiovizualului a fost anulată de instanța de judecată, precum și celelalte decizii adoptate până la 31 iulie.

Ulterior, la 2 septembrie 2008, după ce CO al Instituției publice regionale a audiovizualului Compania „Teleradio-Găgăuzia” a fost dizolvat pentru a doua oară cu majoritatea de voturi (deputații comuniști au votat contra), s-a adoptat decizia privind organizarea unui nou concurs pentru desemnarea componentei nominale a CO. Președintele CO a considerat decizia privind dizolvarea CO drept nemotivată și ilegală, declarând că o va ataca în instanță. Adunarea Populară a argumentat dizolvarea CO prin neprofesionalismul și incapacitatea acestuia de a moderniza și a îmbunătăți activitatea Instituției publice regionale a audiovizualului Compania „Teleradio-Găgăuzia”.

După ce a fost dizolvat, CO a contestat în instanță decizia Adunării Populare. Instanța a constatat că decizia de dizolvare a CO este ilegală. Totuși, conflictul dintre Adunarea Populară și Consiliul de Observatori al IPRA „Teleradio-Găgăuzia” nu s-a consumat. Pentru anul 2009 Adunarea Populară a votat un buget cu aproximativ 1,5 mln lei mai mic decât estimase și solicitase CO.

„Teleradio-Bălți”

La 5 martie Consiliul Municipal Bălți a decis să includă „Teleradio-Bălți” – o companie formată dintr-un post de radio și unul de televiziune – în lista întreprinderilor ce urmează a fi privatizate. Societatea civilă și-a exprimat temerea că „Teleradio-Bălți” va fi privatizat după aceeași procedură abuzivă prin care au fost privatizate posturile „Antena C” și „Euro TV” din Chișinău. Acest subiect a provocat polemici aprinse între consilieri.

Totuși, la 1 octombrie Consiliul Municipal Bălți a aprobat proiectul individual de privatizare prin concurs investițional a companiei „Teleradio-Bălți”. Opoziția a calificat această prevedere drept o tentativă de imixtiune a autorităților locale în politica

editorială a instituției media, suspectând că aceasta va fi utilizată în campania pentru alegerile parlamentare de partidul de guvernământ. A trezit dubii și discuții controversate componența Comisiei pentru privatizarea „Teleradio-Bălți”, deoarece aceasta era formată exclusiv din exponenți ai Partidului Comuniștilor.

4. Presa la CEDO

La 12 februarie R. Moldova a fost condamnată la CEDO în dosarul purtătorului de cuvânt al Procuraturii Generale Iacob Guja, care, acum patru ani, a transmis presei copiile unor scrisori adresate Procurorului General. Una dintre scrisori era semnată de vicepreședintele Parlamentului Vadim Mișin, în care acesta solicita încetarea urmăririi penale împotriva unor polițiști. Ulterior, dosarul respectiv a fost scos de pe rol, iar Guja a fost concediat. Iacob Guja a acționat Procuratura Generală în judecată, pierzând însă în toate instanțele naționale. În dosarul „Guja c. Moldovei” CEDO a constatat încălcarea dreptului la libertatea de exprimare și a dispus achitarea de despăgubiri de către Guvern în sumă de 18,4 mii de euro.¹³

La aceeași dată Moldova a pierdut la CEDO dosarul „Flux (4) c. Moldovei”. Decizia de condamnare a Moldovei a devenit definitivă la 12 mai 2008. Într-un proces de defăimare, instanțele naționale au obligat ziarul „Flux” să achite despăgubiri lui V. Stepaniuc, liderul fracțiunii parlamentare a Partidului Comuniștilor. Curtea Europeană a constatat că Moldova a violat art.10 al Convenției, limitând nejustificat dreptul la libertatea de exprimare a reclamantului, în contextul unei dezbateri de interes public care viza o persoană cu rang înalt în stat. CEDO a dispus acordarea de despăgubiri ziarului „Flux” în sumă de 100 de euro pentru prejudiciul material și 3000 de euro pentru prejudiciul moral.

La 29 aprilie a devenit definitivă decizia CEDO în cauza „Bălan c. Moldovei”. Fotografii moldovean Pavel Bălan a contestat la CEDO refuzul de a i se acorda compensații pentru utilizarea neautorizată de către Ministerul Afacerilor Interne a unei fotografii pe fundalul actelor de identitate naționale. CEDO a constatat încălcarea de către autoritățile naționale a dreptului de proprietate garantat de art.1 al Protocolului nr.1 la Convenția Europeană a Drepturilor Omului și a dispus acordarea a 5000 de euro despăgubiri pentru prejudiciul material și a 2000 de euro pentru prejudiciul moral.

La 2 iunie, după ce a fost respins recursul Guvernului de la Chișinău, după la Marea Cameră a Curții Europene, a devenit definitivă decizia CEDO în cauza „Timpul Info-Magazin și Anghel c. Moldovei”. Republica Moldova a fost obligată să achite despăgubiri în valoare de 13,8 mii de euro în favoarea ziarului „TIMPUL” și colaboratorului său. Compania „DAAC-Hermes” în 2004 din Chișinău a acționat în instanță publicația și jurnalista pentru articolul „Luxul în țara sărăciei”. Investigația relatează despre abuzurile comise de guvernare la procurarea unor mașini de marca „Skoda Superb” pentru președinții de raioane prin intermediul acestei companii. Publicația

¹³ Agenția Monitor Media, 12.02.2008.

„TIMPUL” și jurnalista Alina Anghel au depus o plângere la CEDO la 28 noiembrie 2005, reclamând încălcarea dreptului la libera exprimare, inclusiv aplicarea unei sancțiuni în valoare de 130 mii de lei în favoarea companiei „Daac-Hermes”. Printre altele, ziarul a invocat că la procurarea celor 42 de autoturisme nu au fost organizate licitații publice. Pe durata procesului, ziarul a fost nevoit să se reorganizeze din punct de vedere juridic și să-și modifice denumirea în „TIMPUL de dimineață”¹⁴. CEDO a obligat Guvernul de la Chișinău să achite publicației 13,8 mii de euro reparații materiale și morale și cheltuieli de judecată. În baza hotărârii definitive a CEDO, publicația a depus o cerere de revizuire a deciziei Curții Supreme de Justiție de acum trei ani.

La 1 iulie, în decizia asupra cauzei „Flux (5) c. Moldovei”, rămasă definitivă la 1 octombrie 2008, CEDO a găsit vinovată R. Moldova de violarea articolului 10 din Convenția Europeană a Drepturilor Omului, care garantează dreptul la libertatea de exprimare. Reclamantul a contestat decizia instanței judiciare naționale emise într-o cauză de defăimare, prin care a fost obligat să compenseze prejudiciul cauzat viceprocurorului general. CEDO a dispus acordarea de despăgubiri în sumă de 185 de euro pentru prejudiciul material, 3000 de euro pentru prejudiciul moral și 1,800 de euro pentru costuri și cheltuieli.

Într-o altă cauză examinată la cererea acestui ziar, „Flux (6) c. Moldovei”, la 29 iulie 2008, CEDO a constatat, cu patru voturi pro și trei voturi contra, că Moldova nu a violat articolul 10 din Convenție prin decizia instanței naționale de a obliga ziarul la plata despăgubirilor unui director de liceu. În 2003 „Flux” a publicat un articol despre Liceul „Spiru Haret” în baza unei scrisori anonime, în care directorul liceului era acuzat de însușirea ilicită a unor fonduri ale liceului și de luare de mită de la părinții care doreau să-și înscrie copiii în acest liceu. CEDO a constatat că ziarul a neglijat obligațiile care îi revin în contextul unui jurnalism responsabil și că dreptul la libertatea de exprimare presupune și anumite responsabilități, pe care trebuie să și le asume cel care exercită acest drept.

Până la 29 septembrie 2009 Guvernul Republicii Moldova urmează să prezinte explicații la CEDO pe marginea unei cauze care vizează ziarul „Timpul de dimineață”. La 15 ianuarie 2007, după ce ziarul a publicat articolul „Vladăca Tarlev”, în care ex-premierul era criticat pentru faptul că a predicat de la altarul unei biserici, mai mulți enoriași și preoți au atacat sediul redacției cotidianului, având un comportament agresiv față de jurnaliști, împrôșcându-i cu ouă și rostind cuvinte injurioase la adresa lor.

Republica Moldova urmează să dea explicații până la 26 februarie 2009 pe marginea suspendării licenței de emisie a postului public de televiziune din România TVR1. Magistrății Curții de la Strasbourg ar putea emite o hotărâre pe cauza respectivă până la sfârșitul anului 2009 sau începutul anului 2010. Litigiul constă în faptul că Consiliul Coordonator al Audiovizualului a scos la concurs frecvența a doua de stat pe care era difuzat postul TVR 1, acordând-o companiei „TLF M International”. TVR 1 a

¹⁴ Agenția Monitor Media, 02.06.2008.

atacat decizia CCA, însă a pierdut procesul în toate instanțele din Moldova. TVR 1 a apelat la CEDO în luna august 2008, reclamând încălcarea dreptului la libera exprimare și a dreptului la proprietate, în condițiile în care deține o licență valabilă până în anul 2011. TVR 1 ar putea pretinde de la statul moldovenesc despăgubiri în valoare de jumătate de milion de euro.¹⁵

Inițial, Curtea de Apel Chișinău a respins cererea în contencios administrativ a Societății Române de Televiziune împotriva CCA, iar la 10 iulie 2008 Curtea Supremă de Justiție a lăsat în vigoare hotărârea Curții de Apel. Avocatul TVR 1 a calificat drept “influențată politic” decizia emisă de instanță.

II. Dreptul la informație. Evoluții legislative

Un studiu recent cu privire la accesul la informație, realizat de Centrul „Acces-info” arată că starea de lucruri în acest domeniu este nesatisfăcătoare, iar statisticile confirmă discrepanța dintre declarațiile oficialilor privind importanța accesului la informație și situația reală. În studiu se subliniază faptul că sunt frecvente refuzurile, neîntemeiate sau motivate formal, de acces la informațiile oficiale.

Un raport¹⁶ prezentat de CIJ în octombrie 2008 arată că accesul la informație, în general, este limitat. „Un număr impunător de instituții de stat, chiar după solicitare repetată, a oferit informație incompletă, sumară sau ambiguă. Situația dată relevă fie că instituțiile nu dețin informația necesară, fie că o dețin, dar nu doresc să o ofere în măsura solicitată.”

A intrat în vigoare Legea privind transparența în procesul decizional, adoptată la 13 noiembrie 2008. Proiectul acestei legi a fost elaborat în anul 2006 de Centrul „Acces-info” și alte ONG-uri și a fost susținut de Guvern, fiind înaintat în Parlament cu titlu de inițiativă legislativă. Legea privind transparența în procesul decizional stabilește principiile, modalitățile și regulile procedurale pentru asigurarea transparenței în procesul decizional în cadrul autorităților administrației publice de toate nivelurile și reglementează raporturile lor cu persoanele fizice și juridice. Deosebirea dintre Legea privind accesul la informație, care asigură accesul publicului la deciziile și informațiile deținute de autoritățile publice, și Legea privind transparența în procesul decizional este că cea din urmă asigură accesul cetățeanului la procesul de elaborare a deciziilor.¹⁷

La 27 noiembrie 2008 a fost adoptată noua Lege cu privire la secretul de stat. Cu regret, nu au fost luate în considerare obiecțiile instituțiilor internaționale. OSCE și Campania globală pentru libertatea de exprimare ARTICLE 19 au atenționat că unele

¹⁵ Agenția Monitor Media, 10.11.2008.

¹⁶ „Relațiile dintre mass-media și autoritățile de stat – spre transparență și responsabilitate”
http://ijc.md/Publicatii/presa_stat_raport_final.pdf

¹⁷ „Raport trimestrial (4) privind evaluarea accesului la informațiile oficiale în Republica Moldova”, <http://www.acces-info.org.md/index.php?cid=146&lid=839>

prevederi din lege reprezintă un pericol semnificativ pentru exercitarea dreptului la libera exprimare și accesului la informație. A suscitat îngrijorare prevederea din lege, conform căreia protecția informației ce constituie secret de stat se va afla sub controlul serviciilor de securitate, precum și lipsa din lege a unor prevederi care să protejeze persoanele ce divulgă informații cu privire la comiterea ilegalităților. Proiectul legii cu privire la secretul de stat a fost elaborat de către Serviciul de Informații și Securitate și a fost aprobat de Guvern, avizele asupra proiectului fiind secretizate.

Într-un memorandum oficial¹⁸ cu privire la proiectul de lege privind secretul de stat al Republicii Moldova, ARTICLE 19 susține că Proiectul legii ridică mai multe semne de întrebare atât față de definiția „secretului de stat”, care este formulată într-un mod prea general și care include și informațiile create și deținute de persoane particulare, cât și față de procedura de secretizare, care este excesiv de largă și oferă posibilitatea de atribuire la secretul de stat a informației ce nu are legătură directă cu securitatea națională, așa cum este cea cu conținut economic, științific sau informații cu privire la administrarea publică. Mai mult ca atât, „testul prejudiciului” utilizat pentru stabilirea gradului de secretizare este foarte slab și termenul secretizării este destul de mare. De asemenea, ARTICLE 19 constata cu îngrijorare că proiectul de lege nu ține cont de prevalarea interesului public și omite să ofere protecție persoanelor (informatorilor/în original „whistleblowers”) care au divulgat informații despre comiterea unor încălcări.

ARTICLE 19 susținea că Republica Moldova, în virtutea obligațiilor contractate prin semnarea Pactului internațional cu privire la drepturile civile și politice (PIDCP) și a Convenției Europene pentru Drepturile Omului (CEDO), ar trebui să aducă proiectul de lege în conformitate cu standardele internaționale în acest domeniu, lucru care din păcate, nu s-a întâmplat, el fiind adoptat cu votul deputaților comuniști și creștin-democrați în lectură finală. Printre recomandările lansate în memorandum, ARTICLE 19 sugera Republicii Moldova să introducă fie în proiectul de lege cu privire la secretul de stat, fie în Legea privind accesul la informație prevederea, conform căreia în caz de neconcordanță între prevederile cu privire la secretizarea informației și cele cu privire la accesul la informație, ultimele vor prevala. De asemenea, organizația internațională recomanda ca proiectul de lege să prevadă posibilitatea divulgării informației în cazurile în care interesul public prevalează, considerând că prevederea referitoare la prevalarea interesului public ar trebui aplicată și față de informația cu privire la colaborarea anumitor funcționari publici cu serviciile de securitate în perioada comunistă.

Reprezentantul pentru libertatea presei al Organizației pentru Securitate și Cooperare în Europa (OSCE), Miklos Haraszti, a spus, la Viena, că legea nu încurajează accesul la informațiile din posesia structurilor guvernamentale.

În anul 2008 Centrul Independent de Jurnalism a depus 17 cereri de chemare în judecată împotriva instituțiilor publice, care fie au refuzat accesul la informație, fie au răspuns evaziv la cererile de acces la informație. Considerăm că această practică are un

¹⁸ http://ijc.md/Publicatii/mlu/article_19.pdf

efect benefic asupra funcționarilor și asupra judecătorilor, în acest mod contribuindu-se la formarea practicii judiciare în domeniul accesului la informație.

III. Abuzuri asupra jurnaliștilor în anul 2008

La 18 ianuarie 2008, un grup de jurnaliști de la „PRO TV Chișinău”, TV Dixi, și „Jurnal de Chișinău” a fost împiedicat să relateze despre serata de creație a scriitorului și umoristului Gheorghe Urschi, sub pretextul că nu ar fi avut „bilete de invitație”. În afară de aceasta, cameramanul de la PRO TV a fost forțat să șteargă imaginile cu președintele Voronin, filmate la intrarea acestuia în Palatul Național.

Președintele Vladimir Voronin cere, la 31 ianuarie, implicarea Serviciului de Informații și Securitate (SIS) în procesul de contracarare a finanțărilor ilicite ale partidelor politice și mass-media, inclusiv a resurselor provenite din afara țării. Vladimir Voronin a făcut respectiva declarație în cadrul ședinței lărgite a Colegiului SIS al R. Moldova. Și anterior Vladimir Voronin s-a arătat nemulțumit de faptul că unele mass-media sunt finanțate de peste hotare. Șeful statului avea în vedere, în special, finanțarea activității unor redacții din Moldova de către România. Este, însă, pentru prima oară când Președintele RM cere unei instituții de forță să acționeze. Ulterior, la 20 februarie 2008, într-un interviu acordat Agenției „Moldpres”, directorul SIS, Artur Reșetinicov, a lăsat să se înțeleagă că instituția pe care o reprezintă va întreprinde acțiunile necesare în vederea contracarării finanțării de peste hotare a mass-media și partidelor din Moldova, așa cum ceruse Președintele Vladimir Voronin.¹⁹

La 11 februarie 2008, Procuratura Generală a intentat un dosar penal directorului ziarului „Timpul de dimineață” Constantin Tănase „pe faptul acțiunilor intenționate îndreptate spre ațâțarea vrăjbei sau dezbinării naționale, rasiale sau religioase”. Organizațiile neguvernamentale mass-media au constatat că învinuirile nu se bazează pe dovezi care ar certifica reaua voință a jurnalistului acuzat, punând la îndoială legalitatea demersului justițiar. În discursul rostit la mitingul din 3 februarie Constantin Tănase a declarat, printre altele, că „Moldova trebuie să scape nu numai de Voronin și de comuniști, dar și de ruși”. Conform Agenției Monitor Media, această frază a provocat reacții din partea mediilor de informare și a oficialilor din Federația Rusă. Ulterior, Constantin Tănase a publicat în „TIMPUL” o precizare, menționând că prin fraza respectivă a avut în vedere Rusia, și nu etnicii ruși din R. Moldova. În precizarea sa, Tănase a notat că „există o singură și simplă problemă cu etnicii ruși – dorim să învețe limba populației băștinașe și să se integreze cât mai repede în viața acestei țări, care le-a acordat cetățenie fără nici o condiție”.

La 15 februarie 2008, corespondentul ziarului „Moldavskie vedomosti” nu a fost admis la întâlnirea comisarului european pentru relațiile externe și politica europeană de vecinătate, Benita Ferrero-Waldner, cu studenții Universității de Stat din Moldova.

¹⁹ Agenția Monitor Media, 31.01.2008.

Administrația Universității, secundată de gardienii Serviciului de Pază, au blocat, sub diverse pretexte false, intrarea jurnalistului în sală, permițând, în același timp, altor jurnaliști să participe la eveniment.

Pe data de 16 februarie 2008, un reporter al cotidianului „Timpul de dimineață” a fost bruscat de către un agent din paza de corp a premierului Vasile Tarlev pe teritoriul Bazei auto a Aparatului Guvernului, inspectată de către premier. Deși ziarista s-a legitimat, invocând argumentul că premierul este o persoană publică și vizitează un obiectiv public, la indicația șefei Serviciului de Presă, a fost scoasă cu forța din întreprinderea respectivă. Înainte de incident, ziarista publicase câteva articole în legătură cu unele nereguli comise de această instituție la achiziționarea a 17 automobile „Skoda”.

La 9 martie 2008, agenții din paza de corp a președintelui Parlamentului Republicii Moldova au împiedicat echipa postului „PRO TV Chișinău” să-l filmeze pe dl Marian Lupu care participa la festivalul minorităților slave „Maslennița”. De menționat că alte posturi de televiziune nu au fost oprite să-și facă meseria.

La începutul lunii aprilie 2008, CCA a fost sesizat de Biroul permanent al Parlamentului RM asupra faptului că CCA admite utilizarea limbajului indecent în cadrul emisiunii “Povești cu măști”, difuzată la postul de televiziune “NIT”. Doar trei din nouă membri ai CCA au votat pentru includerea pe ordinea de zi a chestiunii cu privire la această emisiune. În legătură cu acest fapt, organizațiile neguvernamentale de media au făcut un apel către membrii CCA să-și exercite funcțiile cu obiectivitate, în strictă conformitate cu prevederile Codului audiovizualului, făcând abstracție de preferințele ideologice sau politice personale. Atitudinea CCA este cu atât mai sfidătoare cu cât, conform comunicatului de presă al Parlamentului, Președintele CCA a recunoscut că, pe parcurs, CCA a primit mai multe sesizări de la cetățeni privind utilizarea limbajului obscen în emisiunea “Povești cu măști”, promițând că sesizările respective vor fi examinate în cadrul ședinței publice din 8 aprilie 2008, însă, după câteva amânări, în ședința din 17 aprilie, 5 din cei 8 membri ai CCA prezenți s-au opus discutării acestei chestiuni.

La 11 aprilie 2008, după întâlnirea dintre Președintele Vladimir Voronin și liderul transnistrean Igor Smirnov, președinția a organizat o conferință de presă, la care au fost invitate doar televiziunile agreeate de guvernarea comunistă.

La 22 aprilie publicația „Jurnal de Chișinău” a primit încheierea Judecătoriei Centru din Chișinău, prin care a fost informată că instanța a decis aplicarea sechestrului pe contul publicației în sumă de 300 mii de lei, în baza cererii depuse de un fost procuror de Dondușeni. Acesta a pretins că două articole, publicate în 2003 și 2004, i-au lezat onoarea și demnitatea. Hotărârea a fost luată la 14 aprilie, însă ziarul a fost anunțat despre aplicarea sechestrului abia la 22 aprilie. Redacția a calificat această acțiune ca o

tentativă de a paraliza activitatea ziarului. La 7 mai conturile „Jurnalului de Chișinău” au fost deblocate.

La 30 aprilie 2008, jurnalistul Oleg Brega a fost reținut și supus la trei zile de arest administrativ pentru intenția de a protesta pașnic în fața Palatului Național, unde avea loc o festivitate cu ocazia aniversării a 50-ea de la fondarea TVM. Poliția l-a împiedicat pe jurnalistul Oleg Brega să se apropie de Palatul Național, iar judecătoria sectorului Buiucani a considerat „injurioasă” pancarta cu inscripția „50 de ani de minciună”, afișată de Oleg Brega.

În mai 2008 Centrul pentru Combaterea Crimelor Economice și Corupției a supus ziarul „Moldavskie vedomosti” unor controale financiare, în cadrul unui proces de urmărire penală inițiat de Procuratura Generală pentru o presupusă infracțiune de „delapidare a averii străine în proporții deosebit de mari”. Această învinuire i s-a adus ziarului după publicarea în paginile sale a materialelor publicitare ale întreprinderii „Cariera de la Soroca”.

În ședința din 7 mai CCA a decis acordarea prin concurs a frecvenței radio, utilizată de către RADIO 21, a cărui licență expira pe 8 iunie 2008. CCA a votat acordarea acestei frecvențe în contradicție cu Regulamentul cu privire la procedura și condițiile de eliberare a licențelor de emisie și a autorizațiilor de retransmisie, aprobat prin Hotărârea Parlamentului nr.433-XVI din 28.12.2006. Regulamentul prevede expres în articolele 15 și 17 că frecvențele radio și TV disponibilizate se anunță la concurs numai după expirarea termenului de valabilitate a licențelor, iar din momentul expirării termenului de valabilitate a licenței de emisie și până la eliberarea unei licențe noi, titularul licenței de emisie, prin decizia acordată de Consiliu, își continuă activitatea.

La 10 mai, Ghenadie Brega, care protesta în fața Guvernului împotriva arestării fratelui său, a fost agresat de către ofițeri de poliție îmbrăcați în civil, apoi arestat și dus la comisariatul de poliție al sectorului Buiucani, Chișinău, unde a fost ținut timp de 48 de ore în condiții inumane și degradante, fiind învinuit de “nesubordonare cu rea-voință la cerințele legitime ale colaboratorilor de poliție, opunere de rezistență și ultragiere a poliției”.

La 5 iunie, o instanță de la Moscova s-a pronunțat asupra interdicției de a intra în Rusia aplicate față de jurnalista Natalia Morari, cetățeană a R. Moldova, corespondentă la publicația moscovită „The New Times”, calificând-o drept întemeiată. Avocatul jurnalistei a declarat că va ataca hotărârea instanței în modul stabilit de legislația rusă. Natalia Morari a fost reținută la 16 decembrie 2007, pe aeroportul Domodedovo din Moscova, după o deplasare în Israel, și a fost expulzată. În luna februarie 2008, Natalia Morari a încercat din nou să intre în Rusia, în calitate de soție a unui cetățean rus, însă nu i s-a permis. Serviciul Federal de Securitate al Rusiei a motivat interdicția prin pericolul pe care-l comportă jurnalista pentru securitatea Federației Ruse. Jurnalista

consideră că a devenit persona non grata pentru faptul că a scris o serie de articole critice la adresa Kremlinului.²⁰

La 17 iulie agenția de știri „NewsIn” din România a semnalat un caz de îngrădire a accesului jurnalistei Lina Grîu la conferința de presă susținută de Președintele Voronin pe data de 23 iulie, pentru motivul că jurnalista nu avea acreditare. Încă la 14 aprilie „NewsIn” a solicitat Ministerului Afacerilor Externe și Integrării Europene acreditarea jurnalistei Lina Grîu, care deține dubla cetățenie – a Republicii Moldova și a României. Deși procedura de acreditare, potrivit regulamentului MAIEI, ar trebui să dureze nu mai mult de 30 de zile, jurnalista nu a obținut acreditarea, fiind astfel lipsită de dreptul de a participa la evenimentele de presă organizate de conducerea de vârf a țării.

La 26 septembrie, publicația «Edinaya Gagauzia», editată de mișcarea politică cu același nume din autonomia găgăuză, a declarat că a devenit victima atacurilor puterii comuniste de la Chișinău care prin Procuratura Generală intenționează să lichideze publicația. Redacția afirmă că presiunile asupra gazetei au început după publicarea unui șir de articole critice la adresa unor funcționari din organele de drept.

La 8 octombrie, în incinta Judecătoriei din Orhei, o echipă „PRO TV Chișinău” a fost bruscată de către un polițist și de vicecomisarul raionului. Cazurile de agresiune a echipelor de la „PRO TV Chișinău” au fost condamnate de organizații de media și de partide politice de opoziție.

La 10 octombrie, Veronica Russu, jurnalistă la “Ziarul de gardă”, a fost intimidată de către unul dintre gardienii care însoțeau un inculpat în sala de judecată. Incidentul s-a produs în incinta Judecătoriei Militare din Chișinău. Deși președintele instanței i-a permis reporterului să fotografieze în sală – după pronunțarea ședinței sau în pauză – gardianul i-a interzis să-și exercite meseria, fără a avea un drept în acest sens.²¹

Cameramanul Vasile Costiuc de la postul de televiziune pe Internet „Jurnal TV” a fost intimidat de polițiști la 11 octombrie, în Piața Marii Adunări Naționale din Chișinău, unde se desfășurau manifestări de Ziua Națională a Vinului. Cameramanul filma momentele când șeful statului gusta din vinuri. El a fost acostat de patru indivizi, care l-au rugat, „fără să facă show”, să-i urmeze. A fost urcat într-o mașină și plimbat vreo patruzeci de minute prin Chișinău. În acest timp un body-guard al șefului statului a vizionat materialul filmat de cameraman. După aproape o oră, operatorul a fost adus în Piața Marii Adunări Naționale și sfătuit să plece acasă pentru propria lui siguranță.

La 27 octombrie, în baza cererii depuse de către procurorul autonomiei Gheorghii Leiciu, instanța de la Comrat a dispus aplicarea sechestrului pe conturile publicației

²⁰ Agenția Monitor Media, 05.06.2008.

²¹ Agenția Monitor Media, 11.10.2008.

„Edinaya Găgăuzia” în sumă de jumătate de milion de lei. Reclamantul pretindea că două articole publicate de ziar i-au lezat onoarea și demnitatea.²²

La 29 octombrie, fără a invoca un motiv, Ministerul Afacerilor Externe și Integrării Europene a respins cererea de acreditare a corespondentului „Radio România Actualități”, Cristina Dumitrescu. În contextul refuzurilor de acreditare a jurnaliștilor străini, experții de la IDIS „Viitorul” au prognozat că, pe fondul menținerii unor relații tensionate cu Bucureștiul, este de așteptat ca autoritățile să nu stabilească curând criterii clare de acreditare a jurnaliștilor din această țară²³.

La 25 noiembrie, inspectorii Centrului de Medicină Preventivă au măsurat nivelul poluării sonore de către postul „PRO TV Chișinău”. Centrul a fost sesizat de deputatul PPCD Ștefan Secăreanu, care în scrisoarea sa afirma că a primit plângeri anonime de la locatarii din apropiere, care sunt deranjați de zgomotul mare. Specialiștii au stabilit că doar climatizatoarele produc un zgomot ușor peste normă. Nivelul sunetului însă este comparabil cu o discuție purtată pe un ton normal sau cu ciripitul păsărilor. Anterior, alți doi specialiști au măsurat nivelul radiației în teritoriul din apropierea sediului „PRO TV Chișinău”. Într-o plângere anonimă se arată că din cauza radiației frunzele de pe copacii din preajmă ar fi căzut mai devreme.²⁴

La 27 noiembrie, un operator al postului „PRO TV Chișinău” a fost obligat de către agenții din garda de corp a Președintelui Vladimir Voronin să șteargă imaginile în care apar doi ofițeri de pază urcând în mașină. Incidentul s-a produs după vizita șefului statului la Centrul Anticorupție. Serviciul de presă al Președinției a declarat că ofițerii nu vor să fie filmați, însă a recunoscut că aceștia au reacționat inadecvat, deoarece nu există nici o prevedere legală care le-ar permite să șteargă imaginile filmate de către operator.²⁵

La 29 noiembrie, reporterul „PRO TV Chișinău” Tatiana Țurcanu a fost insultată și brutalizată în public în timp ce își exercita meseria. La solicitarea jurnalistei de a explica declarația făcută în cadrul unei întâlniri la ASEM, vicepreședintele Parlamentului Iurie Roșca a reacționat neadecvat, recurgând la insultă și limbaj licențios.

Tot la 29 noiembrie, o altă jurnalistă de la „PRO TV Chișinău”, Sorina Obreja, a fost brutalizată de către Președintele Vladimir Voronin, care este și lider al PCRM. Cazul s-a produs după ceremonia oficială de depunere a jurământului militar de către tinerii încorporați în Armata Națională.

La 26 decembrie, jurnalista Domnica Negru de la postul „PRO TV Chișinău” a fost agresată fizic de către un polițist. Acesta i-a sucit mâinile la spate și i-a distrus

²² Agenția Monitor Media, 27.10.2008.

²³ „100 cele mai importante probleme în anul 2008”, http://www.viitorul.org/public/1730/ro/100_probleme.pdf

²⁴ Agenția Monitor Media, 25.11.2008.

²⁵ Agenția Monitor Media, 27.11.2008.

microfonul în timp ce realiza un reportaj despre jaful produs la o filială a unei bănci din Chișinău.

Concluzii:

În anul 2008 în Republica Moldova a crescut numărul abuzurilor asupra jurnaliștilor și al presiunilor asupra mass-media, care au fost tolerate de instituțiile statului, îndeosebi de către organele de forță. În majoritatea cazurilor nu au fost investigate circumstanțele presiunilor, abuzurilor și intimidărilor comise și nu au fost pedepsite persoanele vinovate.

Este de așteptat ca în anul electoral 2009 situația sub aspectul libertății presei să se agraveze, autoritățile de stat să comită devieri de la prevederile legislației în domeniul dreptului la informație și al libertății de exprimare, iar unele mass-media să nu respecte codul eticii profesionale.